

Informačný list predmetu

Akademický rok 2024/2025

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FF UCM
Kód predmetu	KFIL/bcdDf19a20-J/22
Názov predmetu	dejiny filozofie 19. a 20. storočia
Rozsah	2P
Počet kreditov	5
Vyučujúci	doc. Mgr. Jana Tomašovičová, PhD. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Priebežné hodnotenie: za aktívny prístup k analyzovaným témam a problémom počas semestra získa študent maximálne 30 bodov. Záverečné hodnotenie: za skúšku ústnou alebo písomnou formou získa študent maximálne 70 bodov. Výsledná známka sa vypočíta ako súčet bodov priebežného a záverečného hodnotenia.

Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %):

A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Priebežné hodnotenie

Za aktívny prístup k analyzovaným témam a problémom počas semestra získa študent maximálne 30 bodov.

Záverečné hodnotenie

Za skúšku ústnou alebo písomnou formou získa študent maximálne 70 bodov.

Váha hodnotenia predmetu (priebežné/záverečné)

30/70

Výsledky vzdelávania

- Vedomosti: študenti nadobudnú vedomosti o poklasickej filozofii, o etapách jej vývinu, ako aj o kľúčových problémoch, ktorým sa venovala filozofia pozitivismu, voluntarizmu, empiriokriticizmu, filozofia života či fenomenológia.
- Zručnosti: študenti budú schopní na základe analytického skúmania vybraných problémov vyhodnotiť použitú argumentáciu jednotlivých dejinných predstaviteľov a porovnať ju s inými argumentačnými prístupmi. Získajú zručnosti v oblasti kritického a analytického myslenia a uvažovania v súvislostiach, ktoré dokážu využiť pri riešení ďalších problémov.
- Profesijné kompetencie: absolvovaním predmetu získajú študenti orientáciu v základných pohyboch, konceptoch i metodologických postupoch poklasickej filozofie, budú vedieť uvažovať v širšom dejinno-filozofickom kontexte.
- Prenositel'né kompetencie: absolventi si osvoja schopnosť tvorivého uvažovania, schopnosť komunikovať a prezentovať argumenty, ako aj schopnosť pracovať v tíme.

Stručná osnova predmetu

1. Základná charakteristika poklasickej filozofie. Duchovná situácia na začiatku 19. storočia. Klasifikácia a periodizácia.
2. Pozitivismus, charakteristika a etapy vývinu. Francúzsky pozitivismus: A. Comte. Kurz pozitívnej filozofie: koncepcia pozitívnej filozofie, zákon troch štádií, klasifikácia vied, založenie sociológie. Systém pozitívnej politiky: model spoločenského systému, pozitivistické náboženstvo humanity. Reakcie na Comtov pozitivismus.
3. Anglický pozitivismus: J. S. Mill a H. Spencer. Ich predchodcovia: J. Bentham (utilitaristická etika), J. Mill (asociačná teória). Utilitarizmus a klasický liberalizmus J. S. Milla: asociácia obsahov vedomia, induktívna logika, metódy experimentálneho skúmania. Millova etika a spis O slobode. Spencerov princíp univerzálnej evolúcie, pojem nepoznatelného, etické a sociálne učenie.
4. Voluntarizmus A. Schopenhauera. Svet ako vôľa a predstava: veta o dôvode, iracionálna vôľa, estetická kontemplácia, úloha umenia v živote, etika súcitu, askéza.
5. Voluntaristický iracionalizmus F. Nietzscheho. Romantické obdobie: Zrodenie tragédie z ducha hudby, zápas apolónskeho a dionýzovského živlu. Pozitivistické obdobie: kritika metafyziky. Autenticky nietzscheovské obdobie: kritika kresťanstva, koncepcia dvojakej morálky, prehodnotenie všetkých hodnôt, problém nadčloveka, vôľa k moci, večný návrat toho istého.
6. Existenciálna filozofia S. Kierkegaarda: kritika Heglovej filozofie, voľba medzi pravým a nepravým spôsobom života, teória troch štádií života. Teleologické suspendovanie etiky, kritika modernej doby. Vplyv na existencializmus.
7. Nemecký materializmus. Rozpad Heglovej školy. Antropologický materializmus a humanistická etika L. Feuerbacha. Historický materializmus K. Marxa: filozofia dejín a spoločnosti, teória odcudzenia, triedna a beztriedna spoločnosť.
8. Filozofia návratov: novokantovstvo. Marburská škola: H. Cohen, P. Natorp, E. Cassirer. Logicko-epistemologický prístup k filozofii. Bádenská škola: W. Windelband, H. Rickert. Filozofia hodnôt. Nomotetické a idiografické vedy a ich metódy skúmania.
9. Empirio-kriticizmus: R. Avenarius, E. Mach. Princíp ekonómie myslenia, ideál čistého popisného empirizmu, teória neutrálneho monizmu. H. Poincaré: analýza jazyka vedy.
10. Filozofia života W. Diltheya. Metodologické fundovanie duchovných vied, vysvetľovanie vs. chápanie. Hermeneutický prístup. Náuka o svetonázoroch.
11. Filozofia života H. Bergsona: dvojaké chápanie času, vzťah času a slobody, élan vital, intelekt a intuícia. Zatvorená a otvorená morálka, statické a dynamické náboženstvo.
12. Fenomenológia E. Husserla: problém poznania, prirodzený a fenomenologický postoj, idea fenomenológie, fenomenologická redukcia, intencionalita, problém intersubjektivity. Vplyv na neskorší vývoj filozofického myslenia.

Sylabus predmetu

1. Základná charakteristika poklasickej filozofie. Duchovná situácia na začiatku 19. storočia. Klasifikácia a periodizácia.
2. Pozitivismus, charakteristika a etapy vývinu. Francúzsky pozitivismus: A. Comte. Kurz pozitívnej filozofie: koncepcia pozitívnej filozofie, zákon troch štádií, klasifikácia vied, založenie sociológie. Systém pozitívnej politiky: model spoločenského systému, pozitivistické náboženstvo humanity. Reakcie na Comtov pozitivismus.
3. Anglický pozitivismus: J. S. Mill a H. Spencer. Ich predchodcovia: J. Bentham (utilitaristická etika), J. Mill (asociačná teória). Utilitarizmus a klasický liberalizmus J. S. Milla: asociácia obsahov vedomia, induktívna logika, metódy experimentálneho skúmania. Millova etika a spis O slobode. Spencerov princíp univerzálnej evolúcie, pojem nepoznatelného, etické a sociálne učenie.
4. Voluntarizmus A. Schopenhauera. Svet ako vôľa a predstava: veta o dôvode, iracionálna vôľa, estetická kontemplácia, úloha umenia v živote, etika súcitu, askéza.
5. Voluntaristický iracionalizmus F. Nietzscheho. Romantické obdobie: Zrodenie tragédie z ducha hudby,

zápas apolónskeho a dionýzovského živlu. Pozitivistické obdobie: kritika metafyziky.

Autentický nietzscheovské obdobie: kritika kresťanstva, koncepcia dvojakej morálky, prehodnotenie všetkých hodnôt, problém nadčloveka, vôľa k moci, večný návrat toho istého.

6. Existenciálna filozofia S. Kierkegaarda: kritika Heglovej filozofie, voľba medzi pravým a nepravým spôsobom života, teória troch štádií života. Teleologické suspendovanie etiky, kritika modernej doby. Vplyv na existencializmus.

7. Nemecký materializmus. Rozpad Heglovej školy. Antropologický materializmus a humanistická etika L. Feuerbacha. Historický materializmus K. Marxa: filozofia dejín a spoločnosti, teória odcudzenia, triedna a beztriedna spoločnosť.

8. Filozofia návratov: novokantovstvo. Marburská škola: H. Cohen, P. Natorp, E. Cassirer. Logicko-epistemologický prístup k filozofii. Bádenská škola: W. Windelband, H. Rickert. Filozofia hodnôt. Nomotetické a idiografické vedy a ich metódy skúmania.

9. Empirio-kriticizmus: R. Avenarius, E. Mach. Princíp ekonomie myslenia, ideál čistého popisného empirizmu, teória neutrálneho monizmu. H. Poincaré: analýza jazyka vedy.

10. Filozofia života W. Diltheya. Metodologické fundovanie duchovných vied, vysvetľovanie vs. chápanie. Hermeneutický prístup. Náuka o svetonázoroch.

11. Filozofia života H. Bergsona: dvojaké chápanie času, vzťah času a slobody, élan vital, intelekt a intuícia. Zatvorená a otvorená morálka, statické a dynamické náboženstvo.

12. Fenomenológia E. Husserla: problém poznania, prirodzený a fenomenologický postoj, idea fenomenológie, fenomenologická redukcia, intencionalita, problém intersubjektivity. Vplyv na neskorší vývoj filozofického myslenia.

Odporúčaná literatúra

HOLZHEY, H. – RÖD, W. 2006. Filosofie 19. a 20. století II. Praha: Oikymenh, 516 s. ISBN 80-7298-178-1.

THURNHER, R. – RÖD, W. – SCHMIDINGER, H. 2009. Filosofie 19. a 20. století III. Praha: Oikymenh, 524 s. ISBN 978-80-7298-177-9.

MIHINA, F. – LEŠKO, V. a kol. 1999. Metamorfózy poklasickej filozofie. Bratislava: Iris, 412 s. ISBN 80-88778-84-0.

STÖRIG, H. J. 1991. Malé dějiny filosofie. Praha: Zvon, 511 s. ISBN 80-7113-041-9. ŠAJDA, P., TOMAŠOVIČOVÁ, J. 2016. Konštitutívnosť a ambivalentnosť. Kierkegaardov dav a Heideggerovo neurčité ono sa. In: Šajda, P.

Kierkegaardovská renesancia. Bratislava: Premedia, s.103-119. ISBN 978-80-8159-437-3. TOMAŠOVIČOVÁ, J. 1999. Ontologický problém sveta vo filozofii Edmunda Husserla. Filozofia 54, 2: 81-90. ISSN 0046-385 X.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský

Poznámky

časová záťaž študenta: 150 hodín, z toho:

Prezenčné / Kombinované štúdium (P, S, C): 24 hodín

samoštúdium: 126 hodín